

Sygn. akt II Ca 646/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bogusław Suter
Sędziowie:	SSO Bogdan Łaskiewicz SSR del. Sławomir Kuczyński (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsłowicz

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa K. K. (1)

przeciwko K. K. (2)

o alimenty

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 18 kwietnia 2013 r. sygn. akt V RC 751/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 300 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Ustawowa przedstawicielka małoletniego powoda K. M. P. w pozwie opatrzonym datą 23 listopada 2012 r. wniosła o zasądzenie od pozwanego K. K. (2) na rzecz małoletniego powoda tytułem alimentów kwoty po 1.500,00 zł miesięcznie, płatnej z góry do rąk ustawowej przedstawicielki małoletniego, do dnia 10-go każdego miesiąca, wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w zapłacie którejkolwiek z rat, począwszy od miesiąca listopada 2012 r.; wniosła ona nadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz małoletniego powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu M. P. podniosła, że zarówno koszty utrzymania małoletniego, jak też i jego potrzeby cały czas wzrastają. Małoletni jest wychowywany tylko przez matkę, która swój obowiązek alimentacyjny wyczerpuje w

znacznym stopniu poprzez osobiste starania o utrzymanie i wychowanie syna; nadto to ona sama poniosła także wydatki związane z okresem ciąży i wyprawką dla dziecka. Pozwany nie przyczynia się zaś w żaden sposób do zaspokojenia potrzeb małoletniego, nie utrzymuje z nim kontaktów i jedynie okazjonalnie dokonywał wpłat na rachunek matki w wysokości po 100,00-200,00 zł (łącznie na kwotę 1.100,00 zł), co jest jednak rażąco niskie w stosunku do potrzeb dziecka oraz znacznych możliwości zarobkowych pozwanego.

Pozwany K. K. (2) uznał powództwo do kwoty po 300,00 zł miesięcznie; w pozostałym zakresie wniósł zaś o jego oddalenie; wniósł ponadto o odstąpienie od obciążania go kosztami procesu.

W toku procesu K. K. (2) kwestionował wysokość podanych przez matkę dziecka kosztów utrzymania. Wskazywał przy tym, że posiada on znaczne zadłużenie, powstałe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą; jest on nadto obciążony obowiązkiem alimentacyjnym wobec trójki dzieci ze związku małżeńskiego – w łącznej kwocie 2.500,00 zł miesięcznie.

Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem wydanym w dniu 18 kwietnia 2013 r. zasądził od pozwanego K. K. (2) na rzecz K. K. (1) tytułem alimentów kwotę po 500,00 zł miesięcznie, płatną od dnia 29 listopada 2012 r., z góry, do 10-tego dnia każdego miesiąca, do rąk M. P. jako ustawowej przedstawicielki małoletniego, z ustawowymi odsetkami w wysokości 13 % w stosunku rocznym w razie uchybienia w płatności którejkolwiek z rat; w pozostałym zakresie powództwo K. K. (1) zostało oddalone; z kolei w punkcie III sentencji wyroku sąd pierwszej instancji odstąpił od obciążenia stron kosztami sądowymi, w punkcie IV zasądził od pozwanego na rzecz na rzecz M. P. – działającej jako ustawowa przedstawicielka powoda – kwotę 320,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, zaś w punkcie V nadał rozstrzygnięciu o ustaleniu alimentów – wyrokowi w punkcie I – rygor natychmiastowej wykonalności.

Z ustaleń poczynionych przez tenże Sąd wynika, że małoletni K. K. (1), urodzony (...), pochodzi z nieformalnego związku (...) i pozwanego K. K. (2), który uznał ojcostwa małoletniego przez złożenie przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w B. stosownego oświadczenia. Małoletni K. K. (1) ma 1 rok i 3 miesiące. Jest dzieckiem ogólnie zdrowym. Od miesiąca grudnia 2012 r. uczęszcza do punktu opieki dziennej (...); od miesiąca kwietnia 2013 roku przebywa tam przez 6-8 godzin dziennie. Miesięczna opłata za pobyt tamże wynosi 550,00 zł, a cena dziennego wyżywienia 8,00 zł.

Sąd pierwszej instancji wskazał również, że miesięczny koszt utrzymania dziecka, bez kosztów mieszkania i paliwa, jego matka oszacowała ostatecznie na kwotę 2.000,00 zł, na która to kwotę składają się, m.in., opłata za żłobek z wyżywieniem – w wysokości 650,00 zł, koszt zakupu pieluch – w wysokości 120,00-200,00 zł, koszt zakupu kosmetyków – w wysokości 200,00 zł, koszt zakupu zabawek – w wysokości 50,00 zł, koszt zakupu leków – w wysokości 50,00-100,00 zł, koszt zakup ubrań – w wysokości 200,00-300,00 zł i koszt zakupu wyżywienia – w wysokości 200,00-300,00 zł.

Sąd ten ustalił dalej, iż matka powoda ma 32 lata i wykształcenie wyższe ekonomiczne. Jest rozwiedziona; z małżeństwa ma 6,5-letniego syna W., na którego otrzymuje od byłego męża alimenty w kwocie 500,00 zł miesięcznie. Jest ona zatrudniona w firmie rodziców (...), gdzie za okres maj-lipiec 2012 r. otrzymywała wynagrodzenie netto w wysokości 1.902,46 zł. Obecnie nie pobiera ona wynagrodzenia za pracę, gdyż przebywa na urlopie wychowawczym. Od miesiąca września 2012 r. M. P. rozpoczęła prowadzenie własnej działalności gospodarczej pod firmą Ośrodek (...), w ramach której prowadzi kursy edukacyjne dla dzieci; ową działalność wykonuje ona z przy pomocy dwóch studentów, z którymi ma zawarte umowy zlecenia. Na rozpoczęcie działalności matka powoda zaciągnęła w funduszu pożyczkowym pożyczkę w wysokości 14.000,00 zł; co miesiąc spłaca z tego tytułu 550,00 zł i kwota ta jest zaliczana do kosztów uzyskania przychodów. Matka K. K. (1) twierdziła, że do tej pory nie osiągnęła jeszcze żadnych dochodów, a ponosi jedynie wydatki. Jej majątek stanowi mieszkanie własnościowe, w którym mieszka wspólnie z dziećmi, oraz 18-letni samochód. Nie posiada ona oszczędności. W utrzymaniu rodziny pomagają jej rodzice, przekazując jej na ten cel różne kwoty (nawet do 3.500,00 zł miesięcznie). Na paliwo wydatkuje ona miesięcznie 550,00 zł. Ponadto matka powoda ponosi koszty związane z utrzymaniem mieszkania, na które składają się: opłaty za czynsz – w wysokości

350,00 zł, opłata za telefon – w wysokości 80,00 zł, opłata za prąd – w wysokości 97,00 zł, opłaty związane z korzystaniem z telewizji i (...) – w wysokości 95,00 zł, opłata za gaz – w wysokości 30,00 zł (co dwa miesiące). Posiada ona nadto zadłużenie z tytułu opłaty czynszu – w kwocie ponad 3.000,00 zł; zadłużenie wobec wspólnoty ma ona od 2 lat. Matka powoda nie korzysta z zasiłków z opieki społecznej. Koszty swojego miesięcznego utrzymania określiła ona na kwotę 1.500,00-2.000,00 zł, zaś koszty utrzymania starszego syna W. – na kwotę 1.600,00 zł.

Wedle kolejnych ustaleń Sądu Rejonowego, pozwany K. K. (2) ma 40 lat i wykształcenie średnie; z zawodu jest technologiem robót wykończeniowych budownictwa. Jest rozwiedziony; z małżeństwa posiada troje dzieci: 20-letnią M., 18-letniego T. i 17-letniego P.. W wyroku z dnia 7 maja 2010 r., wydanym w sprawie o sygnaturze I ACa 158/10, zmieniającym orzeczenie rozwodowe w części ustalającej jego obowiązek alimentacyjny, Sąd Apelacyjny w Białymstoku zasądził od niego alimenty w wysokości 900,00 zł na rzecz córki M. i po 800,00 zł miesięcznie na każdego z synów. Pozwany od roku 2006 prowadził działalność gospodarczą pod firmą Centrum (...). Faktycznie prowadzi już tylko klub (...) (w wynajętym lokalu); roczny dochód z prowadzenia klubu wynosił 100.000,00 zł, zaś strata była wykazywana z uwagi na istniejące długi. K. K. (2) podał, że planuje zawiesić działalność od czerwca 2013 r., albowiem z uwagi na istniejące długi majątek klubu został zlicytowany. Obecnie nie osiąga on żadnych dochodów; utrzymuje się z pożyczek od osób prywatnych. W związku z prowadzoną działalnością na rzecz różnych podmiotów posiada on zadłużenia w łącznej kwocie 400.000,00 zł. Jego zaległość wobec ZUS wynosiła – na dzień 19 kwietnia 2012 r. – 19.305,00 zł, zaś wobec stowarzyszenia (...) – prawie 11.000,00 zł. Rozliczenie dochodu na koniec miesiąca listopada 2012 r. zamykało się stratą w kwocie 211.911,00 zł. Wobec pozwanego toczą się liczne postępowania komornicze, w których egzekwowane są należności główne w łącznej kwocie ponad 200.000,00 zł oraz koszty egzekucyjne w wysokości 7.100,00 zł. Dodatkowo prowadzona jest także wobec niego egzekucja świadczeń alimentacyjnych – na rzecz trojga starszych dzieci (w sprawie o sygnaturze akt Kmp 22/09). Jego majątek wyczerpuje mieszkanie znajdujące się w B. przy ul. (...), które zostało zajęte przez komornika. Wcześniej pozwany wynajmował je, uzyskując z tego tytułu dochód w wysokości 900,00 zł miesięcznie. Po sprzedaży mieszkania pozwany oczekuje na zwrot podatku VAT w kwocie 50.000,00 zł, co, jak twierdzi, pomniejszy jego zobowiązania. Z majątku pozwany posiada nadto samochód F. (...) – zakupiony 2,5 roku temu za kwotę 5.500,00 zł. K. K. (2) mieszka sam, w wynajętym mieszkaniu, za które płaci 600,00 zł (plus czynsz w wysokości 290,00-370,00 zł miesięcznie). W roku 2004 miał on problemy kardiologiczne. Swój koszt utrzymania pozwany określił na kwotę 1.500,00-1.700,00 zł miesięcznie.

Sąd Rejonowy w Białymstoku przywołał następnie treść art. 133 § 1 k.r.o. i art. 135 § 1 i 2 k.r.o., po czym, po wskazaniu sposobu rozumienia w orzecznictwie Sądu Najwyższego pojęcia potrzeb dziecka, skonstatował, że w niniejszej sprawie bezsporne jest, zdaniem tego Sądu, iż obydwójce rodzice małoletniego powoda są zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych wobec syna, który z uwagi na wiek nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie i nie ma żadnego majątku, z którego dochody pozwalałyby na zaspokojenie jego kosztów utrzymania i wychowania. Zgłoszone powództwo zasługiwało więc, w opinii Sądu pierwszej instancji, na uwzględnienie, jednak w mniejszym zakresie, niż żądała tego ustawowa przedstawicielka.

Oceniając poczynione ustalenia, dotyczące usprawiedliwionych potrzeb osoby uprawnionej, Sąd Rejonowy wskazał, że miesięczny koszt utrzymania powoda w podanej przez ustawową przedstawicielkę kwocie jest zawyżony i w rzeczywistości kształtuje się na poziomie ok. 1.000,00-1.100,00 zł miesięcznie. Za uznaniem tej kwoty za właściwą przemawia w szczególności, w ocenie tego Sądu, bardzo młody wiek powoda, który warunkuje jego potrzeby związane z żywnością, ubraniem, zakupem środków higieny, czy też stosowną do wieku dziecka rozrywką. Małoletni jest dzieckiem zdrowym i rozwija się prawidłowo; poza sytuacjami związanymi z przeziębieniami i chorobami wieku dziecięcego nie pozostaje pod stałą opieką lekarzy specjalistów; nie wymaga przyjmowania stałych leków ani stosowania diety generującej wyższe koszty. Ustawowa przedstawicielka nie wskazywała ponadto, jak podniósł następnie Sąd pierwszej instancji, na żadne szczególne okoliczności, które powodowałyby ponadprzeciętne wydatki niż te, których potrzebuje dziecko w tym wieku.

Za nadmierne uznał także ów Sąd wskazane przez matkę koszty żywienia, wskazując przy tym, iż granicą roszczenia w tym zakresie powinny być usprawiedliwione potrzeby małoletniego (w ocenie Sądu pierwszej instancji usprawiedliwiony wydatek na zapewnienie powodowi żywienia nie powinien przekraczać kwoty 250,00 zł

miesięcznie). Nie podzielił też ten Sąd argumentacji strony powodowej odnośnie kosztów zakupu odzieży (w ocenie Sądu Rejonowego potrzeby w tym zakresie może zaspokoić kwota 50,00-100,00 zł miesięcznie) i za znacznie zawyżone uznał wydatki na środki czystości i higieny (stojąc przy tym na stanowisku, że za usprawiedliwiony wydatek na te cele należy przyjąć łączną kwotę 150,00-200,00 zł miesięcznie).

W kolejnej części uzasadnienia Sąd pierwszej instancji wskazał, iż uwzględniając fakt, że małoletni jest dzieckiem zdrowym, że zapada jedynie na typowe dla wieku dziecięcego przeziębienia i że przyjmuje witaminy, zaś szczepienia są jednorazowe i rozłożone w czasie, to łączny koszt utrzymania dziecka nie przekracza w tej części kwoty 50,00 zł miesięcznie.

Do kosztów utrzymania powoda Sąd Rejonowy w Białymstoku zaliczył nadto koszt zapewnienia dziecku opieki w żłobku – odpowiadający opłacie za pobyt dziecka w żłobku publicznym (która w B. wynosi około 250,00 zł miesięcznie). Do kosztów utrzymania dziecka ów Sąd nie zaliczył natomiast kosztu zakupu paliwa, uznając, że jest to własny wydatek ustawowej przedstawicielki, która korzysta z samochodu głównie dla własnych potrzeb i wygody. Do tych kosztów zaliczył zaś obciążającą małoletniego część udziału w opłatach mieszkaniowych (w kwocie 100,00 zł miesięcznie). Uznał nadto, że z uwagi na wiek powoda nie powinny go obciążać wydatki za telefon, czy Internet, bowiem jeszcze z tego nie korzysta.

W dalszej części uzasadnienia postanowienia wydanego w dniu 18 kwietnia 2013 r. Sąd pierwszej instancji wskazał, iż drugą przesłanką rzutuującą na wysokość obowiązku alimentacyjnego są możliwości zarobkowe i majątkowe rodziców. Sąd ten, dokonując ich oceny, miał na względzie, iż przez ustawowe określenie „możliwości zarobkowe i majątkowe” należy rozumieć nie tylko zarobki i dochody rzeczywiście uzyskiwane ze swego majątku, lecz te zarobki i dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności i przestrzeganiu zasad prawidłowej gospodarki oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych.

Po omówieniu stanowisk przedstawionych w tej mierze przez ustawową przedstawicielkę powoda i pozwanego i dokonaniu oceny zgodności twierdzeń w tym kontekście przez nich prezentowanych z rzeczywistym stanem rzeczy, Sąd Rejonowy skonstatował, że możliwości zarobkowe pozwanego kształtują się obecnie na poziomie nie mniejszym niż 4.000,00 zł miesięcznie, zaś możliwości zarobkowe ustawowej przedstawicielki powoda – na poziomie ok. 2.500,00 zł. Wskazał przy tym ów Sąd, że nie należy jednak zapominać, że poza obowiązkiem alimentacji powoda na pozwanym ciąży jeszcze obowiązek alimentacyjny wobec trójki pozostałych dzieci; uwzględnienie powództwa w całości oznaczałoby obciążenie pozwanego alimentami, należnymi jego dzieciom, w łącznej kwocie 4.000,00 zł miesięcznie, co pozbawiłoby go możliwości zaspokojenia własnych niezbędnych potrzeb. W pozostałym zakresie – czyli ponad zasądzoną od pozwanego na rzecz powoda kwotę 500,00 zł – koszt utrzymania małoletniego K. powinna ponosić, w opinii Sądu pierwszej instancji, jego matka.

Mając na uwadze powyższe, na mocy art. 133 § 1 kro i art. 135 § 1 i 2 kro Sąd Rejonowy orzekł jak w punkcie I wyroku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie – jako zbyt wygórowane.

Wskazał ów Sąd przy tym, że powództwo zostało uwzględnione od dnia 29 listopada 2012 r., tj. od dnia wniesienia pozwu, po uprzednim uznaniu je za usprawiedliwione w tej dacie. Zgłoszone przez powoda żądanie w części dotyczącej zasądzenia alimentów od listopada 2012 r. zostało oddalone z uwagi na fakt, iż strona powodowa nie wykazała, aby za okres poprzedzający wytoczenie powództwa pozostały niezaspokojone potrzeby dziecka lub zaciągnięto zobowiązania na pokrycie tych potrzeb.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd pierwszej instancji orzekł na mocy art. 98 k.p.c., czyli wedle zasady ponoszenia odpowiedzialności za wynik procesu, oraz w oparciu o § 6a ust. 1 pkt 11 i § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez Radcę prawnego z urzędu (Dz.U. nr 163, poz. 1349 z późn. zm.).

O pozostałych kosztach postępowania orzekł ten Sąd na mocy art. 102 k.p.c., odstępując od obciążania pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi – z uwagi na wysokość jego obciążeń alimentacyjnych wobec dzieci; strony powodowej Sąd Rejonowy nie obciążył kosztami, bowiem jako strona dochodząca alimentów korzystała ona z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych (na podstawie art. 96 ust 1 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Rygor natychmiastowej wykonalności w części dotyczącej obowiązku alimentacyjnego Sąd Rejonowy nadał z urzędu – na mocy art. 333 § 1 pkt 1 k.p.c.

Apelację od wskazanego wyżej wyroku wniosła strona pozwana.

Pełnomocnik pozwanego zaskarżył wyrok wydany przez Sąd Rejonowy w Białymstoku w dniu 18 kwietnia 2013 r. – na podstawie art. 367 § 1 i 2 k.p.c. – w części, tj. w punkcie I ponad kwotę 300,00 zł.

Na podstawie art. 368 § 1 pkt. 2 k.p.c. pełnomocnik K. K. (2) wyrokowi w zaskarżonej części zarzucił sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez:

1) **wadliwe przyjęcie, że pozwany, mający na utrzymaniu czworo dzieci, jest w stanie płacić na małoletniego K. kwotę 500,00 zł, w sytuacji gdy:**

a) **dziecko powinno żyć na takim samym poziomie jak rodzice, a matka małoletniego obecnie – jak utrzymuje – nie osiąga dochodu, jest zadłużona na ok. 17.000,00 zł (zadłużenie z tytułu czynszu za mieszkanie – 3.000,00 zł oraz pożyczka na założenie działalności – w wysokości 14.000,00 zł), a ojciec dziecka ze względu na złą kondycję finansową firmy, rosnące zadłużenie oraz liczne postępowania komornicze musiał zaprzestać prowadzenia działalności gospodarczej,**

b) **zawyżony został koszt wyżywienia małoletniego dziecka, który został określony na kwotę 250,00 zł – w aktach sprawy znajduje się zaświadczenie, że dziecko korzysta w żłobku z cateringu, w ramach którego ma zapewnione codzienne wyżywienie (vide: zaświadczenie z dnia 3 kwietnia 2013 r.), co potwierdziła również matka małoletniego na rozprawie dnia 4 kwietnia 2013 r.,**

c) **zawyżony został koszt zakupu środków higieny i czystości, który został określony na kwotę 150,00-200,00 zł miesięcznie, w sytuacji gdy dziecko nie ma problemów dermatologicznych i nie wymaga specjalnych kosmetyków czy środków czystości, które generowałyby wysokie koszty, a wiek dziecka wskazuje, że wydatek na pieluchy powinien się stopniowo zmniejszać;**

2) **wadliwe przyjęcie, że możliwości zarobkowe pozwanego oscylują w granicach 4.000,00 zł miesięcznie, w sytuacji gdy:**

a) **pozwany faktycznie nie prowadzi już działalności gospodarczej, gdyż ze względu na wysokie zadłużenie zmuszony był do zaprzestania jej prowadzenia, w związku z tym nie osiąga już z tego tytułu żadnego dochodu,**

b) **wobec pozwanego prowadzone są liczne postępowania egzekucyjne, jest on łącznie zadłużony na ok. 400.000zł, co znacznie utrudnia mu rozpoczęcie nowej działalności,**

c) **pozwany jest osobą chorą na samoistne, napadowe migotanie przedsionków, co ma wpływ na jego możliwości zarobkowe, ma ograniczone możliwości znalezienia pracy – przy tego typu chorobie nie jest wskazany wysiłek fizyczny,**

d) **pozwaną łoży na utrzymanie trojga pozostałych dzieci pochodzących z poprzedniego związku łącznie kwotę 2.500,00 zł miesięcznie, w tym po 900,00 zł miesięcznie na rzecz córki M. K. oraz po 800,00 zł na rzecz każdego z synów: T. K. i P. K.,**

e) **pozwaną nie osiąga obecnie żadnego dochodu, utrzymuje się jedynie z pożyczek od osób prywatnych.**

Wskazując na powyższe, pełnomocnik pozwanego wnosil o:

1) **zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz małoletniego syna K. K. (1) tytułem alimentów kwoty po 300,00 zł miesięcznie,**

2) **zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna – a to z następujących przyczyn.

Sąd pierwszej instancji rozważył wszechstronnie zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i poczynił prawidłowe, niesprzeczne z tym materiałem ustalenia co do istnienia przesłanek nałożenia na pozwanego obowiązku alimentacyjnego na poziomie oznaczonym w zaskarżonym wyroku; owe ustalenia Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i uznaje za własne.

Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy – wedle przepisu z art. 135 § 1 k.r.o. – z jednej strony od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, z drugiej zaś – od możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego.

Zgodnie z powszechnie przyjętym w orzecznictwie poglądem współzależność pomiędzy tymi dwiema przesłankami, niezbędnymi do ustalenia zakresu świadczeń alimentacyjnych, polega na tym, że usprawiedliwione potrzeby uprawnionego powinny być zaspakajane w takim zakresie, w jakim pozwalają na to możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego (zob: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 1969 r., III CRN 50/69, O. z 1970 r., z. 2, poz. 15, czy też wyrok tego Sądu z dnia 18 kwietnia 1974 r., III CRN 35/74, LEX nr 7465, zaś z nowszego orzecznictwa – postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 lutego 2007 r., I ACz 160/07, LEX nr 337293, czy też wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 maja 2005 r., I ACa 2184/04, LEX nr 151748).

Prawidłowe ustalenie zakresu świadczeń alimentacyjnych polega zatem na uprzednim ustaleniu przez sąd rozpoznający sprawę o alimenty usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego i zarobkowych możliwości zobowiązanego; dopiero poczynienie tychże ustaleń umożliwi – poprzez porównanie tych wartości – dalsze ustalenie, czy i w jakim zakresie (w całości bądź w części) potrzeby uprawnionego mogą być zaspokojone przez zobowiązanego.

Wedle przepisu z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Granice apelacji wyznaczają zarzuty i wnioski (art. 368 § 1 pkt. 2 i 5 k.p.c.).

Związanie sądu odwoławczego granicami środka odwoławczego wniesionego przez pozwanego K. K. (2) oznacza niedopuszczalność takiego rozpoznania jego apelacji, która dotyczyłaby niezaskarżonej przez niego części orzeczenia lub też obejmowałaby kontrolę wadliwości orzeczenia i postępowania sądu pierwszej instancji w innym niż wskazany przez skarżącego kierunku; sąd drugiej instancji może zatem rozważyć i ocenić cały materiał procesowy i wszystkie okoliczności sprawy – łącznie z samodzielnym ustaleniem podstawy faktycznej wyroku oraz dowodami, na których oprze ustalenia w tym przedmiocie, a wreszcie łącznie z wyjaśnieniem podstawy prawnej wyroku – jedynie w granicach wniosków apelacyjnych.

Wynikający z przepisu z art. 378 § 1 k.p.c. w jego obecnym brzmieniu obowiązek rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy w granicach apelacji, oznacza zatem zarówno zakaz wykraczania przez sąd apelacyjny poza te granice, jak też nakaz rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków.

W ramach wskazania podstaw apelacji (zarzutów) skarżący zarzuca wyrokowi opatrzonemu przez Sąd Rejonowy w Białymstoku datą 18 kwietnia 2013 r. popełnienie błędu sprzeczności ustaleń tego sądu z treścią zebranego w sprawie materiału – przez wadliwe przyjęcie, że pozwany, mający na utrzymaniu czworo dzieci, jest w stanie płacić na małoletniego K. kwotę 500,00 zł i że możliwości zarobkowe pozwanego oscylują w granicach 4.000,00 zł miesięcznie – wskazując przy tym cały szereg okoliczności, które, w ocenie skarżącego, prowadzą do poczynienia ustaleń odmiennych, usprawiedliwiających zasądzenie od powoda na rzecz małoletniego syna K. alimentów w postulowanej w odpowiedzi na pozew i w samej apelacji wysokości; w oparciu o tak sformułowaną podstawę apelacji pozwany wniósł o wydanie przez Sąd Okręgowy orzeczenia reformatoryjnego.

Na gruncie zebranego przez Sąd pierwszej instancji materiału dowodowego nie można jednak – wbrew kategoriycznym twierdzeniom skarżącego – poczynionym w niniejszym procesie ustaleniom postawić skutecznego zarzutu, iż tenże sąd popełnił uchybienie w oznaczeniu zakresu obciążającego pozwanego obowiązku alimentacyjnego.

Zakres usprawiedliwionych potrzeb wierzyciela alimentacyjnego ustalany jest w zależności od tego, kim są względem siebie strony danego stosunku alimentacyjnoprawnego (vide: art. 128-135 k.r.o.). Jeżeli strony są członkami rodziny nuklearnej (małżonkowie względem siebie oraz rodzice względem dzieci, jednakowoż nie dotyczy to obowiązku dorosłych dzieci względem ich rodziców), wówczas zakres wzajemnych uprawnień i obowiązków alimentacyjnych wyznacza przede wszystkim dyrektywa zaspokajania przez te osoby potrzeb ekonomicznych zgodnie z zasadą równej stopy życiowej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 1972 r., III CZP 43/72, OSNCP 1972, nr 11, poz. 198; zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1986 r., III CZP 76/85, OSNC 1987, nr 1, poz. 4; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1998 r., I CKN 284/98, LEX nr 1223692). Przyjmuje się bowiem, iż w ramach takiej grupy nie mają uzasadnienia znaczące dysproporcje w statusie ekonomicznym poszczególnych tworzących ją osób. Konsekwencją tej zasady jest możliwość ustalenia usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego na wyższym poziomie niż ten, który zapewnia jedynie opuszczenie przezeń sfery niedostatku. Stanie się tak w szczególności wówczas, gdy na taki pułap świadczeń pozwolą możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego.

Jak trafnie wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia Sąd pierwszej instancji, powołując się przy tym na utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego, przy stosowaniu przepisów z art. 135 § 1 k.r.o. i art. 138 k.r.o. nie można abstrahować od obowiązków wynikających z innych przepisów, w tym w szczególności z art. 96 k.r.o. (którego treść wyznacza zakres potrzeb dziecka, które powinny być zaspokajane przez rodziców). Stosownie do dyrektywy zawartej w tym przepisie, rodzice, w zależności od swych możliwości, obowiązani są zapewnić dziecku środki do zaspokojenia zarówno jego potrzeb fizycznych, jak i duchowych, a także środki wychowania według zdolności, dostarczania rozrywek i wypoczynku. Przy ocenie, które z potrzeb uprawnionego powinny być uznane za potrzeby usprawiedliwione, należy z jednej strony brać pod uwagę możliwości zobowiązanego, z drugiej zaś zakres i rodzaj potrzeb. Określenie wysokości alimentów od każdego z rodziców na rzecz dziecka stanowi wypadkową usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego oraz wkładu osobistych starań rodzica o utrzymanie i wychowanie dziecka (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 1 lipca 1974 roku III CZP 41/74, OSNC z 1974 roku, nr 5, poz. 76). Równie trafnie Sąd Rejonowy wskazał, że zawsze jednak każde dziecko musi mieć zapewnione podstawowe warunki egzystencji w postaci wyżywienia zapewniającego prawidłowy rozwój fizyczny, stosowną do wieku odzież, środki na ochronę zdrowia, kształcenie zawodowe i podstawowe oraz na ochronę jego osoby i majątku. Wyjście poza wymienione potrzeby zależy już od osobistych cech dziecka oraz od zamożności i przyjętego przez zobowiązanego modelu konsumpcji.

Sąd pierwszej instancji dokonał ustaleń dotyczących zakresu obowiązku alimentacyjnego, czyli rozmiarów usprawiedliwionych i niezaspokojonych potrzeb wierzyciela (małoletniego powoda) oraz zarobkowych i majątkowych możliwości zaspokojenia tychże przez dłużnika (pozwanego K. K. (2)), po uprzednim zastosowaniu dyrektywy zaspokajania przez te osoby potrzeb ekonomicznych zgodnie z zasadą równej stopy życiowej i oparciu ustaleń

czynionych w aspekcie drugiego z tych czynników na możliwościach zarobkowych pozwanego, a nie tylko na jego aktualnych zarobkach. Jest przy tym oczywiste, że istnieją oczywiste implikacje pomiędzy możliwościami zarobkowymi dłużnika alimentacyjnego i możliwą do uzyskania przy pełnym ich wykorzystywaniu stopą życiową, i że wierzyciel ma prawo do zaspokajania tych samych usprawiedliwionych potrzeb, co inni wierzyciele alimentacyjni (pozostałe dzieci pozwanego, uprawnione do alimentacji).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 maja 1975 r. (III CRN 48/75, LEX nr 7702), zasadne i zgodne z treścią art. 135 k.r.o. jest oparcie się na możliwościach zarobkowych pozwanego, a nie tylko na jego aktualnych zarobkach. Zakres obowiązku alimentacyjnego może i powinien być większy od wynikającego z faktycznych zarobków i dochodów zobowiązanego, jeśli przy pełnym i właściwym wykorzystaniu jego sił i umiejętności zarobki i dochody byłyby większe, a istniejące warunki społeczno-gospodarcze i ważne przyczyny takiemu wykorzystaniu nie stoją na przeszkodzie (por też. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1959 r., 3 CR 212/59, OSPiKA 1960, poz. 41).

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego przez Sąd Okręgowy w Białymstoku I Wydział Cywilny, orzekający w sprawie z powództwa K. K. (2) przeciwko K. K. (4) o rozwód i alimenty (sygn. akt: I C 636/09), a w szczególności analiza uzasadnienia wyroku wydanego przez tenże Sąd w dniu 23 grudnia 2009 r. i analiza uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 7 maja 2010 r. (sygn. akt: I AC158/10), wydanego po rozpoznaniu apelacji obu stron od oznaczonego już wyroku Sąd Okręgowy w Białymstoku, prowadzi do konkluzji, że pozwany był w przeszłości w stanie zagwarantować rodzinie wysoką stopę życiową i z wielkim powodzeniem prowadził intratną – bo zapewniającą zarówno życie na odpowiednio wysokim poziomie, jak i osiągnięcie odpowiedniej zdolności kredytowej i potencjału inwestycyjnego – działalność gospodarczą.

Wskazany w przytoczonym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 1975 r. (III CRN 48/75) postulat pełnego i właściwego wykorzystywania sił i umiejętności – w kontekście oznaczenia zakresu obowiązku alimentacyjnego na wyższym poziomie od wynikającego z faktycznych zarobków i dochodów zobowiązanego – jest, zdaniem Sądu Okręgowego, aktualny również i w stosunku do K. K. (2). Nie mogą też zmienić takiej właśnie oceny rzeczywistych możliwościach zarobkowych pozwanego przywoływane przez niego liczne zobowiązania kredytowe, zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej, czy też ograniczenia wynikające ze stanu zdrowia – K. K. (2) jest człowiekiem stosunkowo młodym; posiada też – o czym wyżej – umiejętności pozwalające na osiąganie dochodów na poziomie znacznie wyższym od przeciętnych, uzyskiwanych chociażby ze stosunku pracy, i w można skutecznie sformułować w stosunku do niego postulat pełnego wykorzystania swych sił i kwalifikacji w celu uzyskiwania dochodów, niezbędnych do zaspokojenia potrzeb czwórki dzieci, które powinien utrzymywać, zgodnie z regulacją z § 1 art. 133 k.r. i o., wspólnie z ich matkami, tym bardziej, że dotychczasowe jego zajęcia nie wiązały się raczej z koniecznością wydatkowania dużego wysiłku fizycznego.

Na oznaczenie obciążającego pozwanego obowiązku alimentacyjnego na postulowanym w apelacji poziomie nie pozwala też, zdaniem Sądu drugiej instancji, ustalony przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku zakres udziału K. K. (2) w pokrywaniu potrzeb dzieci pochodzących z małżeństwa (córci M. K., syna T. K. i syna P. K.). Zastosowanie dyrektywy zaspokajania przez wierzycieli alimentacyjnych i dłużników alimentacyjnych potrzeb ekonomicznych zgodnie z zasadą równej stopy życiowej wymusza przy ustalaniu wielkości alimentów zachowanie rozsądnej proporcji, determinowanej oczywiście różnym – bo wynikającym chociażby z różnicy wieku – rozmiarem usprawiedliwionych i niezaspokojonych potrzeb poszczególnych wierzycieli; oznaczenie obciążającego pozwanego względem małoletniego powoda obowiązku alimentacyjnego na postulowanym w apelacji poziomie taką proporcję by, zdaniem Sądu Okręgowego, zburzyło. Nie bez znaczenia przy dokonywaniu ustaleń co do wielkości należnych K. K. (1) od ojca alimentów jest również i ta okoliczność, że do daty zamknięcia rozpraw przez sądy obu instancji pozwany nie przywoływał – dla uzasadnienia mniejszych obecnie po jego stronie możliwościach zarobkowych – faktu wszczęcia przeciwko M. K., T. K., czy też P. K. procesu o obniżenie alimentów, co winien był, gdyby cechował się pewną konsekwencją, uczynić.

Tak więc dokonana przez Sąd Okręgowy kontrola ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji co do usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego prowadzi do konkluzji, iż zarzucana przez skarżącego sprzeczność z materiałem zebrany w sprawie istotnych ustaleń tego

ostatniego sądu co do usprawiedliwionych potrzeb dziecka i sytuacji materialnej pozwanego nie istnieje – nie może być bowiem w sprawie niniejszej mowy o błędnej lub nieprawidłowej ocenie tego materiału, co wyklucza możliwość postawienia skutecznego zarzutu, iż Sąd Rejonowy popełnił wskazane w apelacji uchybienia

W tym stanie rzeczy apelacja pozwanego, jako pozbawiona uzasadnionych podstaw, podlegała na mocy art. 385 k.p.c. oddaleniu – o czym Sąd Okręgowy orzekł w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z treścią przepisów z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i z art. 99 k.p.c. – w punkcie II wyroku. Wielkość należnych stronie powodowej od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o przepis z § 12 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 6 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r., poz. 490).__